

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 16 maart 1950

Afschrift van onderstaand telegram werd aan Van Waardenburg gezonden.

- Met verwijzing naar mijn telegrammen 136 en 238 moge het volgende dienen:
 Van het RIS-Ministerie van Buitenlandse Zaken ontving ik nota nr. 458-L-3-A-3 dd. 6 Maart betreffende het bezoek van de commissie Suparmo aan Nieuw-Guinea, welke in vertaling luidt: 'De regering van de RIS heeft de eer zich terzake van het volgende tot de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden te richten:
1. Zoals bekend werden omstreeks 27 December 1949 door het Gouvernement Nieuw-Guinea verschillende maatregelen getroffen met betrekking tot Gouvernements- en landschapsambtenaren op Nieuw-Guinea.
 2. Ten gevolge hiervan is aan een groot aantal dezer ambtenaren met hun gezinnen passage verleend naar Makassar en Ambon, alwaar hen huisvesting en steun is verleend door of namens de Regering van de RIS.
 3. In verband met het gestelde sub 1 en 2 werd bij besluit van de President van de RIS dd. 26 Januari 1950 nr. 26/50 een commissie ingesteld, waarin Dr. Suparmo, Minister zonder portefeuille, tot voorzitter van deze commissie werd benoemd.
 4. Tot een der leden van deze commissie werd eveneens aangewezen Papare, een uit Irian afkomstige Indonesiër.
 5. Het ligt niet in de bedoeling van de Regering van de RIS om binnen het bestek van deze nota dieper in te gaan op de door voormelde commissie verrichte waarnemingen en op de door haar met de Gouverneur van Nieuw-Guinea gevoerde besprekingen. De Regering van de RIS ziet zich evenwel verplicht het volgende onder de aandacht te brengen van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden:
 6. Tijdens het verblijf te Ambon van de sub 3 genoemde commissie werd door haar voorzitter een telegram van de Gouverneur van Nieuw-Guinea ontvangen waarbij door hem het verzoek werd gedaan, dat de voorzitter bij zijn voorgenomen bezoek aan Hollandia zich in verband met de geprikkelde stemming aldaar niet zal doen vergezellen van een uit Nieuw-Guinea afkomstig adviseur of adjudant. Voor de inhoud van dit telegram moge naar de aan deze nota gehechte bijlage A worden verwezen.
 7. Voornoemde commissie besloot na rijp beraad te moeten voldoen aan bedoeld verzoek van de Gouverneur van Nieuw-Guinea, zoals uit de aan deze nota gehechte bijlage B moge blijken.
 8. De Regering van de RIS betreurt ten zeerste, dat door de Gouverneur van Nieuw-Guinea, derhalve als vertegenwoordiger van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden, het nodig werd geoordeeld aan de voorzitter van voormelde commissie kenbaar te maken, dat hij slechts ongaarne bereid zou zijn een door de Regering van de RIS aangewezen lid dezer commissie, althans indien dit lid afkomstig zoude zijn uit Nieuw-Guinea, in Hollandia gastvrijheid te verlenen zoals hierboven omschreven.
 9. Zeer tot haar leedwezen ziet de Regering van de RIS zich gedrongen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden er van in kennis te stellen, dat zij de mening is toegedaan, dat de Gouverneur van Nieuw-Guinea in zijn voormelde hoedanigheid bij het bekendstellen van zijn standpunt als hierboven sub 6 omschreven heeft nagelaten jegens de Regering van de RIS die normen van hoffelijkheid en wellevendheid in acht te nemen, welke geacht moeten worden te gelden in het verkeer tussen twee bevriende Souvereine en onafhankelijke Staten, vooral in dit geval, waarin beide landen reeds een Unie vormen.
 10. Voorts acht de Regering van de RIS het gewenst de aandacht van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden te vragen voor de hieronder omschreven aangelegenheid.

11. Tijdens het verblijf van deze commissie op 11 en 12 Februari te Hollandia werden met de Gouverneur van Nieuw-Guinea besprekingen gevoerd terzake van de maatregelen, welke omstreeks 27 December 1949 door het Gouvernement van Nieuw-Guinea ten aanzien van Gouvernements- en Landschapsambtenaren op Nieuw-Guinea waren getroffen.
12. Aan het slot van bedoeld overleg werd door de voorzitter van voormelde commissie tot de Gouverneur van Nieuw-Guinea het verzoek gericht toe te staan om op de grondslag van de gevoerde besprekingen voorlichting te mogen verstrekken aan de in het Gouvernement Nieuw-Guinea gevestigde ambtenaren betreffende hun rechtspositie, aangezien reeds daartoe strekkende verzoeken van de zijde dezer ambtenaren door de commissie waren ontvangen.
13. Ingevolge door de Regering van de RIS ontvangen rapporten stelde de Gouverneur van Nieuw-Guinea zich op het standpunt voormeld verzoek van de voorzitter van bedoelde commissie niet te mogen inwilligen, op grond van de overweging, dat de taak van voorlichting aan de ambtenaren in Nieuw-Guinea een taak is van het Gouvernement Nieuw-Guinea, aangezien deze lieden door de Nederlandse Regering worden beschouwd als Nederlandse onderdanen.
14. Zonder binnen het bestek van deze nota het vraagstuk van de nationaliteit van de bevolking van Nieuw-Guinea in nadere beschouwing te willen nemen en zich mitsdien haar standpunt terzake voorbehoudende, gevoelt de Regering van de RIS zich gedrongen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden van het terzake van het hierboven sub 12 breder omschreven verzoek door de Gouverneur van Nieuw-Guinea, vertegenwoordiger van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden, ingenomen standpunt, als hierboven vervat sub 13, in kennis te stellen.
15. Deze zienswijze van de Gouverneur van Nieuw-Guinea wordt door de Regering van de RIS betreurd, nog in het bijzonder, aangezien deze voorlichting aan bedoelde ambtenaren door voormelde commissie zonder twijfel tot verduidelijking van de rechtsposities en kalmering van de verontruste gemoederen dier ambtenaren zoude hebben kunnen bijdragen.

BIJLAGE B.

Tekst van het telegram van Minister Suparmo aan de Gouverneur van Nieuw-Guinea: 'Ref. Uw schrijven. Ben zeer erkentelijk voor Uw bereidwilligheid mij als Uw gast te Hollandia te ontvangen. Overeenkomstig Uw suggestie zal ik in verband met de stemming in Hollandia niet van een uit Nieuw-Guinea afkomstig commissie-lid vergezeld zijn. Acht het bezoek van de commissieleden Suparmo, Bunjamin, Pelaupessy en Tielenius Kruythoff aan Hollandia gewenst. Betreffende accommodatie worden geen eisen gesteld, zijn tevreden met elk onderdak. Indien desondanks van Uw kant bezwaren tegen vier personen verzoek ik U Biak inlichten. Eventueel mogelijkheid aldaar twee leden achter te laten, echter ongaarne. Vertrek uit Ambon Zaterdag circa 8 uur. Zal uur van aankomst te Hollandia tijdig uit vliegtuig berichten.'

BIJLAGE A.

Tekst van het telegram van de Gouverneur van Nieuw-Guinea aan Minister Suparmo c/o Secretaris Dewan Maluku Selatan Amboina: "Most immediate. Ik zal Uwe Excellentie gaarne Zaterdag a.s. als mijn gast te Hollandia ontvangen, doch moge dringend in overweging geven rekening te houden met de hier ter plaatse heersende geprikkelde stemming, alsmede de volstreekte afwezigheid van passende accommodatie, reden waarom ik Uwe Excellentie moge uitnodigen U hoogstens te doen vergezellen door een niet uit Nieuw-Guinea afkomstige adviseur of adjudant. Zal het mij tot grote eer rekenen Uwe Excellentie en de haar eventueel vergezelende functionarissen te mijnen huize te mogen aanbieden. Zal gaarne telegrafisch worden ingelicht omtrent verwacht uur van aankomst hier ter stede. Gouverneur Hollandia.'

2. Ik moge U in overweging geven hierop als volgt te antwoorden:

'Het Hoge-Commissariaat van het Koninkrijk der Nederlanden heeft de eer het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de RIS in antwoord op zijn nota van 6 Maart nr. 458-II-3-A-3 het navolgende te berichten.

Met verwondering werd van het gestelde in de alinea's 4 tot en met 9 van die nota kennis genomen.

Immers tijdens de bespreking, welke op 4 Februari tussen o.m. de heren Minister Suparmo, Gouverneur van Waardenburg en Mr. Gieben over Nieuw-Guinea vraagstukken plaats had, waarbij Zijne Excellentie Minister Suparmo de suggestie deed een bezoek te zullen brengen aan Nieuw-Guinea, teneinde de ambtenaren gerust te stellen en voor te lichten, werd, naar aanleiding van de uiteenzetting van de Gouverneur van Nieuw-Guinea, overeengekomen hiermede te wachten totdat een beslissing ten aanzien van het primaire vraagstuk der nationaliteit zou zijn bereikt.

Eerst nadat op dat punt de meningen tot elkaar zouden zijn gekomen, zou van een zodanig bezoek een nuttig effect zijn te verwachten, terwijl bij een eerder bezoek de mogelijkheid niet uitgesloten mocht worden geacht, dat hierdoor de verwarring slechts zou worden vergroot. Ook zou eerst ten aanzien van de oorzaken der gerezen moeilijkheden klaarheid dienen te worden verkregen.

Na de terugkeer van de heer Van Waardenburg naar Hollandia deed Minister Suparmo door tussenkomst van het Hoge-Commissariaat de medewerking verzoeken van de Gouverneur van Nieuw-Guinea om toch reeds dadelijk Nieuw-Guinea, in aansluiting op zijn reis naar Makassar en Ambon, te kunnen bezoeken, doch dan voornamelijk voor het plegen van overleg met de Gouverneur.

Teneinde de Regering van de RIS in verband met de te verwachten Parlementaire oppositie in deze zo veel mogelijk ter wille te zijn, was de Gouverneur van Nieuw-Guinea, ondanks de daaraan verbonden bezwaren en ondanks de oorspronkelijke afspraak om een zodanig bezoek voorshands uit te stellen, bereid hieraan zijn medewerking te verlenen.

Onder deze omstandigheden lag het voor de hand, dat door de Gouverneur van Nieuw-Guinea in overweging werd gegeven zowel in verband met de te Hollandia heersende geprikkelde stemming, alsmede om redenen van accommodatie, ten aanzien van de samenstelling van dit gezelschap enige beperkingen in acht te willen nemen.

In dit verband meent het Hoge Commissariaat er op te moeten wijzen, dat de juiste aanstelling van het gezelschap, hetwelk deze reis naar Makassar, Ambon en daarbij aansluitend naar Hollandia zou maken, niet tevoren werd medegedeeld - gesproken werd over Minister Suparmo met een of twee adviseurs, met name de heren Aris Munandar en Bunjamin - terwijl ook overigens de instelling als zodanig van een commissie voor dit vraagstuk bij besluit van de President van de RIS van 26 Januari 1950 nr. 26/50 eerst bij de onderhavige nota van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van 6 Maart nr. 458-L-3-A-3 ter kennis werd gebracht van het Hoge Commissariaat.

Ook ten aanzien van het in de alinea's 10 tot en met 15 der nota besproken punt van de voorlichting aan de ambtenaren in Nieuw-Guinea dient op de op 4 Februari te Djakarta gehouden bespreking te worden teruggegrepen.

De bij deze bespreking door Minister Suparmo gedane suggestie een bezoek te brengen aan Nieuw-Guinea, had ook ten doel de ambtenaren gerust te stellen en voor te lichten.

Zoals hierboven werd uiteengezet kwam men bij deze bespreking tot de conclusie, dat het de voorkeur verdiende een zodanig bezoek voorlopig uit te stellen, totdat de meningen ten aanzien van het primaire vraagstuk der nationaliteit, alsmede ook ten aanzien van de oorzaken der gerezen moeilijkheden, tot elkander zouden zijn gekomen, aangezien anders de verwarring door een zodanig bezoek slechts zou worden vergroot.

In het licht van het bovenstaande lag het uiteraard voor de hand, dat de Gouverneur van Nieuw-Guinea, zolang nog geen beslissing ten aanzien van deze vraagstukken zou zijn bereikt, zich op het standpunt stelde, dat de voorlichting aan de ambtenaren in Nieuw-Guinea, die immers

blijkens de op 11 en 12 Februari gehouden besprekingen door de Gouverneur van Nieuw-Guinea werden beschouwd als Nederlandse onderdanen, in de eerste plaats door hem moest worden verzorgd.'